
Albino og albinisme

SPRÅKSPALTEN

ANNE BRITT BRANDSHAUG

leder@albinisme.no

Anne Britt Brandshaug er leder av Norsk Forening for Albinisme.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Mange personer med albinisme har et negativt forhold til ordet *albino*.

Foto: AnnaStills/iStock. Tilpasset av Tidsskriftet

I samfunnet brukes ofte ordet *albino* når man omtaler personer med albinisme. *Albinisme* er det mange som ikke vet hva betyr. Fra gammelt av er *albino* kjent for folk flest, men er det et ord som er greit å bruke? Skal man heller bruke *albinisme*? Eller er det innafor å bruke disse ordene om hverandre?

Albinisme er en diagnose

Albinisme deles gjerne inn i to hovedtyper (1). Den ene er okulokutan albinisme, det vil si manglende pigment i hud, hår og øyne. Den andre typen er okulær albinisme, der man mangler pigment kun i øynene. *Albino* er det latinske ordet for hvit og forbindes med personer som mangler pigment både i hud, hår og øyne (2). Man kan spørre seg om det er riktig å bruke *albino* også om personer med okulær albinisme, som jo har farge i hud og hår.

«Er det riktig å bruke *albino* også om personer med okulær albinisme, som jo har farge i hud og hår?»

En diagnose kan defineres som et navn på sykdommer eller tilstander med felles kjennetegn (3). Når man søker i diagnosesystemet ICD-10 på *albino*, får man ingen treff. På *albinisme* får man derimot treff i kapittelet E70-E90, om metabolske forstyrrelser, der det er en tilstand og ikke en sykdom (4). Med andre ord er albinisme (kode E70.3) en diagnose, mens *albino* ikke er det.

Albino i dyreriket og på film

I dyreriket hører vi om dyr som mangler pigment, slik som den hvite elgen Albin (5) og den sjeldne gorillaen Snowflake (6). De fleste omtaler dyr med lite eller manglende pigment som *albino*. Det blir et tydeligere skille mellom dyr og mennesker når vi omtaler dyr som *albino*, mens mennesker *har albinisme*.

I filmer er *albino* ofte assosiert med onde skurker og morderiske karakterer. Det er laget utallige amerikanske filmer og TV-serier med slike personer. Det er også skrevet bøker opp gjennom årene der personer med albinisme fremstilles med overnaturlige evner, er onde skurker og at de til og med kan være skarpskyttere. Å fremstille personer med diagnosen albinisme som skarpskytter er lite troverdig, ettersom personer med albinisme er svaksynte og har nystagmus.

Slike fremstillinger bidrar til fremmedgjøring rundt personer med albinisme. Produksjon av filmer med positive albinokarakterer, gjerne med skuespillere som selv har albinisme, ville kanskje ha skapt balanse og bidratt til en mer troverdig fremstilling.

Hva mener personer med albinisme?

Norsk Forening for Albinisme er en forening for mennesker med albinisme og deres familier (7). Foreningen har ca. 230 medlemmer.

I en uformell undersøkelse på foreningens Facebook-side ble medlemmene spurt om de foretrekker *albino* eller *albinisme*. For 14 av de 16 som svarte, var ordet *albino* negativt ladet. For dem signaliserer ordet en negativ holdning og kan oppfattes som et skjellsord på lik linje med N-ordet. Mange opplever at *albino* brukes på en krenkende måte, som spøkelse eller vampyr, og at noen fleiper med at folk med albinisme har badet i klor. Flere påpekte at man *har* albinisme – man *er ikke* sin egen diagnose. Ordet fokuserer kun på hudfarge og ikke på person. Mange føler at de må gi opp å si *albinisme*, fordi folk flest ikke vet hva dette er, og at de først forstår hva det dreier seg om når *albino* blir brukt.

Man bør være varsom med å bruke en diagnose eller et organ som om det var en person. Man bør ikke si slaget, blindtarmen eller hoften om pasienter som ligger på sykehus (8). I engelskspråklig faglitteratur foretrekkes det som kalles *person-first language* (eller *people-first language*). På norsk blir det da *person med funksjonsnedsettelse* (eller person med nedsatt funksjonsevne) og ikke *funksjonshemmet person* (9). Dette kan være flisespikkeri for noen, men viktig for dem som er berørt.

«Man bør være varsom med å bruke en diagnose eller et organ som om det var en person»

For to av respondentene var det helt greit å bruke *albino*. De føler seg ikke krenket ved slik omtale. Flere unge voksne og voksne som har albinisme, har tatt ordet *albino* tilbake. De er lei av politisk korrekthet og mener at det er de uten albinisme som står på barrikadene mot uttrykket *albino*. Mange bruker uttrykkene om hverandre, forutsatt at ordet *albino* kun brukes i rett mening og ikke som et skjellsord.

Foreningens standpunkt

Denne problemstillingen er også tatt opp i den amerikanske albinismeforeningen (10) og den globale organisasjonen Global Disability Watch (11).

Styret i Norsk Forening for Albinisme ønsker at man i samfunnet generelt og blant helsepersonell spesielt blir mer oppmerksom på bruken av *albinisme* og *albino*, og vi vil jobbe for at *albinisme* blir et ord som folk flest vet hva er. Enn så lenge har foreningen valgt å bruke *albinisme*, fordi flere av våre medlemmer har et negativt forhold til ordet *albino*. Vi kan ikke diktere hvilket uttrykk den enkelte skal bruke, for til syvende og sist er det opp til hver og en å kalle seg det de vil.

REFERENCES

1. Paus B. albinisme. Store medisinske leksikon. <https://sml.snl.no/albinisme> Lest 23.4.2024.

2. Paus B. albino. Store medisinske leksikon. <https://sml.snl.no/albino> Lest 23.4.2024.
3. Bruusgaard D. diagnose. Store medisinske leksikon. <https://sml.snl.no/diagnose> Lest 23.4.2024.
4. FinnKode. ICD-10. <https://finnkode.helsedirektoratet.no/#icd10/o/o/o/o/-1> Lest 23.4.2024.
5. Sanden AE, Karterud TØ, Torgersen E et al. Kjendiselgen Albin skutt og drept. NRK 5.10.2011. <https://www.nrk.no/ostfold/kjendiselgen-albin-skutt-og-drept-1.7821584> Lest 23.4.2024.
6. Wikipedia. Snowflake (gorilla). [https://en.wikipedia.org/wiki/Snowflake_\(gorilla\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Snowflake_(gorilla)) Lest 23.4.2024.
7. Norsk Forening for Albinisme. <https://albinisme.no/> Lest 23.4.2024.
8. Faiz KW. Blindtarmen, hoften og slaget. Tidsskr Nor Legeforen 2016; 136: 48–9. [PubMed][CrossRef]
9. Kallestad G. funksjonsmening. Store norske leksikon. <https://snl.no/funksjonshemming> Lest 3.5.2024.
10. National Organization for Albinism and Hypopigmentation. Information Bulletin – What Do You Call Me? <https://albinism.org/information-bulletin-what-do-you-call-me/> Lest 3.5.2024.
11. Under the same sun. "Albino" vs "person with albinism (PWA)". <https://globaldisability.org/wp-content/uploads/2016/01/WHY-WE-PREFER-THE-TERM-PERSON-WITH-ALBINISM-English.pdf> Lest 3.5.2024.

Publisert: 21. november 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0205
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 4. juni 2026.